

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

411-103/2021

Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 36920 датум: 31. 12. 2021. г.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ИЛИ СЕ МОГУ
НАЛАЗИТИ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ

МОНИТОРИНГ ЗАВОДА ЗА ИЗВРШЕЊЕ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА

Извештај о посети Казнено-поправном заводу у Београду – Падинској Скели

Београд, децембар 2021. године

1. УВОД

1.1. МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају. По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У чл. 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног јавног позива,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ и са њима закључио споразуме, чије је важење анексима продужено до јуна 2022. године. Удружења са којима Заштитник грађана актуелно сарађује у обављању послова НПМ су: Комитет правника за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Центар за интеграцију младих, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Одбор за људска права Ваљево.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен на интернет страници Заштитника грађана 4. јуна 2020. год.

1.2. ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

1.2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ

УСТАНОВА	Казнено-поправни завод у Београду – Падинској Скели
ВРЕМЕ ПОСЕТЕ	15. октобар и 30. децембар 2021. године
ОСНОВ ПОСЕТЕ	Послови НПМ, у складу са чланом 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ВРСТА ПОСЕТЕ	Контролна посета
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поступања по препорукама НПМ
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Ненајављена посета
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Комитет правника за људска права
САСТАВ ТИМА	Вођа тима: др Наташа Тањевић, заменица заштитника грађана и руководицац НПМ Чланови тима: Марко Анојчић, Заштитник грађана/Одељење НПМ Маја Јовић, Заштитник грађана/Одељење НПМ Милан Филиповић, Комитет правника за људска права

1.2.2. ТОК ПОСЕТЕ

1.2.2.1. I посета

У уводном разговору са управником Завода представљени су чланови тима и циљ посете и прибављене основне информације о стању у Заводу. Након тога, један део тима је обишао Завод – полуотворено и затворено одељење и економију и обавио разговоре са више лица лишених слободе које је затекао приликом обиласка просторија у којима бораве, као и индивидуалне разговоре са појединцима који изразили жељу да разговоре обаве у потпуној приватности, односно без присуства других лица лишених слободе. Други део тима је у заводским службама остварио увид у релевантну документацију и од службеника прибавио информације релевантне за предмет извештаја. На крају посете, вођа тима НПМ је руководству Завода изнела прелиминарне налазе из обављене посете.

1.2.2.2. II посета

Посета је имала за циљ проверу да ли су лица лишена слободе која су тражила индивидуалне разговоре са тимом НПМ приликом прве посете трпела било какве

последнице због тога. Током ове посете, од двојице осуђеника који су тражили индивидуалне разговоре током прве посете, један је премештен у други завод, а са другим је тим НПМ поново обавио разговор, у павиљону у којем је био смештен у тренутку посете.

Такође, током ове посете прибављене су додатне информације и документација од значаја за предмет Извештаја.

1.2.3. САРАДЊА СА НПМ

Члановима мониторинг тима НПМ пружене су све тражене информације, омогућен обилазак и фотографисање просторија, увид у затражену документацију и ненадзирани разговори са лицима лишеним слободе по избору чланова тима.

1.3. ПРЕТХОДНА ПОСЕТА

НПМ је редовну посету КПЗ Београд – Падинска Скела обавио 2018. године. О овој посети је сачињен Извештај са препорукама за отклањање уочених недостатака и унапређење поступања према лицима лишеним слободе.⁴ Извештај је достављен Заводу и Управи за извршење кривичних санкција, који су обавестили НПМ о мерама предузетим ради поступања по препорукама.⁵

Током ове посете, НПМ је пратио на који начин је поступљено по упућеним препорукама. У овом извештају су представљени налази до којих је НПМ дошао, као и нове препоруке које НПМ упућује имајући у виду утврђено чињенично стање, као и прописе и стандарде на које је већ указано у претходном извештају.

⁴ Извештај о посети Казнено-поправном заводу у Београду – Падинској Скели, бр. 281-60/18 од 16. августа 2018. год.

⁵ Акт Управе за извршење кривичних санкција бр. 021-02-19/18-05 од 16. октобра 2018. год; Акт КПЗ Београд – Падинска Скела бр. 704-54/18-01/1 од 16. октобра 2018. год.

2. УТВРЂЕНО СТАЊЕ

2.1. ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА НПМ

1. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Падинска Скела ће омогућити животни простор од најмање 6 m² у спаваоницама у којима се смешта једно лице лишено слободе, а у групним спаваоницама и за свако наредно лице још додатних 4 m², не рачунајући површину мокрог чвора уколико се налази у просторији.

КПЗ Падинска Скела ће ускладити број лежајева у односу на пространост сваке просторије-спаванице.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Према наводима управника, предвиђени капацитет свих спаваоница је уподобљен законском минимуму животног простора затвореника, па је тако сада укупан капацитет Завода за смештај 279 лица лишених слободе,⁶ за разлику од стања из посете обављене 2018. године када је капацитет био за смештај 453 лица. У дану посете, у Заводу се налазило 134 осуђених и 19 прекршајно кажњених лица.

Спаваонице испуњавају законски минимум од 4 m² по затворенику. На пример, у полуотвореном одељењу спаваонице са 4 кревета су димензија око 18 m², спаваонице са 3 кревета су димензија око 12 m², спаваонице са 8 кревета су димензија око 43 m². У затвореном одељењу, спаваоница са 4 кревета има димензије око 16 m², а спаваонице са 5 и 6 лежајева имају димензије око 25 m². У прекршајном одељењу спаваоница са 4 кревета има димензије око 14 m². Ове димензије укључују и мокре чворове који се налазе у оквиру спаваоница, димензија око 2 – 2,5 m².

Међутим, НПМ поново указује да овај животни простор није у складу са стандардима Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (ЦПТ) на које је указано и приликом упућивања ове препоруке, на основу којих се на минимални животни простор од 6 m² у појединачној ћелији додаје 4 m² по додатном затворенику, односно за 2 затвореника барем 10 m², за 3 затвореника барем 14 m², за 4 затвореника барем 18 m² итд. животног простора, све не рачунајући мокри чвор.⁷

2. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Падинска Скела ће лицима лишеним слободе омогућити адекватно вештачко осветљење тако што ће поставити сијалице у свим просторијама - спаваоницама у којима недостају и уградиће прекидаче за светло у тоалетима унутар спаваоница.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У свим спаваоницама које је тим НПМ обишао вештачко осветљење је било адекватно. У погледу светла у тоалетима – мокрим чворовима која се налазе у спаваоницама полуотвореног одељења стање је исто као и приликом претходне посете, односно светла се пале и гасе прекидачем који се налази ван спаваоница, заједничким за више спаваоница и

⁶ Од тога, 66 места у отвореном одељењу, 121 у полуотвореном одељењу и 92 у затвореном.

⁷ Стандарди ЦПТ: Животни простор по затворенику у затворским установама, ЦПТ/Инф (2015) 44, пар. 16.

светла нема током ноћи. Службена лица тврде да светло их ходника, које допире до спаваоница кроз отворе на вратима, као и спољни рефлектори, осветљавају и мокре чворове у спаваоницама у довољној мери за њихово коришћење током ноћи. Ово није могло бити проверено јер је посета обављена током дана, а лица из полуотвореног одељења са којима је тим НПМ обавио разговоре нису имали примедби на могућност коришћења тоалета ноћу.

3. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Падинска Скела ће лицима лишеним слободе обезбедити адекватну постељину на тај начин што ће заменити старе и дотрајале душеке.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Иако је уочено да су у већини спаваоница нови душеци, и даље су у појединим у употреби стари и дотрајали. Према службеним наводима, замена душека се обавља континуирано, сукцесивно по павиљонима и последња наруџбина за 200 душека је недавно достављена Казнено-поправном заводу у Нишу, где се праве душеци за потребе свих завода.

НПМ би желео да од КПЗ Београд – Падинска Скела добије више информација о даљој замени душека за лежаче лица лишених слободе.

4. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Падинска Скела реновираће просторије које користе лица лишена слободе на Економији Завода, тако што ће заменити столарију, подове, као и санитарне уређаје у оквиру заједничког мокрог чвора и купатила која користе лица лишена слободе.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Економија се тренутно не користи за смештај осуђених лица. Од претходне посете, сређени су подови и дрвени прозори су замењени са ПВЦ, а у току су радови на сређивању заједничког купатила.

објект за смештај на Економији Завода

5. ПРЕПОРУКА НПМ:

Управа за извршење кривичних санкција предузеће расположиве мере како би се лицима лишеним слободе приликом извршења дисциплинске мере упућивања у самицу омогућили животни услови у складу са стандардима, односно пространост просторија од најмање 6 m², не рачунајући мокри чвор.

КПЗ Падинска Скела ће у оквиру мокрих чворова у просторијама - спаваоницама предвиђеним за извршење дисциплинске мере упућивања у самицу заменити дотрајале санитарне уређаје, обезбедиће сто и столицу за седење, инсталираће тастер за позивање страже и побољшаће хигијену просторија.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

За извршење дисциплинске мере упућивање у самицу се и даље користе исте спаваонице као и приликом посете НПМ обављене 2018. године, у приземљу објекта затвореног одељења, површине око 6 m², рачунајући и мокре чворове који се налазе у њима, површине 1 – 2 m².

Просторије које је НПМ обишао су затечене уредне у погледу стања хигијене у њима и опремљене су столовима и столицама. Неки санитарни уређаји су нови, а неки, иако чисти, од употребе делују оронуло.

просторија за извршење дисциплинске мере упућивање у самицу

У просторијама и даље нема тастера за позивање службеника обезбеђења, већ их лица на извршењу дисциплинске мере позивају лупањем у врата.

1.

ПРЕПОРУКА

КПЗ Београд - Падинска Скела ће у просторијама за извршење дисциплинске мере упућивање у самицу заменити дотрајале санитарне уређаје и инсталирати тастере за позивање службеника обезбеђења.

6. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Падинска Скела ће у затвореном делу Завода обезбедити заједничке просторије за лица лишена слободе у складу са прописима и важећим стандардима.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У затвореном одељењу се и даље користе исте просторије за дневни боравак. Опремљене су са по једним столом и две клупе и сточићем на којем се налази решо на којем је могуће припремање топлих напитака.

У одговору КПЗ Београд - Падинска Скела на Извештај НПМ из 2018. године се наводи да је величина заједничких просторија у затвореном одељењу одређена пројектом објекта и да не постоје грађевински услови за њихово проширивање.

просторије за заједнички боравак у затвореном одељењу

7. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Падинска Скела ће без одлагања извршити реновирање заједничког купатила у полуотвореном одељењу и замениће све дотрајале санитарне уређаје у свим заједничким купатилима и мокрим чворовима по спаваоницама.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У објекте за смештај осуђених лица у полуотвореном одељењу је доста уложено од посете из 2018. године, sukcesивно се реновирају павиљони – анекси. Преостало је још уређење једног блока, на којем су радови у току, ходника и неколико спаваоница. Заједничка купатила полуотвореног одељења су реновирана, а у спаваоницама нису уочени дотрајали санитарни уређаји.

спаваница у полуотвореном одељењу

заједнички тоалет у полуотвореном одељењу – стање приликом посете 2018. године и приликом ове посете

8. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Падинска Скела ће обезбедити комплетне и благовремене хигијенске пакете, као и место за чишћење и одржавање одеће осуђеника у затвореном одељењу.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Лица лишена слободе добијају основни хигијенски пакет приликом пријема у Завод, а након тога пакет се на захтев додељује онима који немају довољно новчаних средстава да средства за личну хигијену сами обезбеде. Лица која су добијала хигијенске пакете од Завода су навела да они садрже довољно средстава за њихове потребе.

У затвореном одељењу је на сваком спрату одређена просторија за одржавање одеће али се оне не користе. У више спаваоницама су затечене кофе или канте у којима осуђеници перу личне ствари, које потом суше на импровизованим сушилицима у спаваоницама. Према наводима лица, просторије које су одређене за ове намене су сувише мале да би сви могли да их користе. Оваква ситуација доводи до појаве влаге у спаваоницама.

НПМ похваљује обезбеђивање просторија за чишћење и сушења одеће осуђених у затвореном одељењу, али и указује да је потребно створити услове да се ове просторије у пуној мери користе, будући да прање и сушење веша у спаваоницама ствара влагу и тиме нарушава хигијену спаваоница и здравље лица која у њима бораве.

место за чишћење и одржавање одеће и обуће у затвореном одељењу

НПМ би желео да од КПЗ Београд - Падинска Скела добије више информација о могућности коришћења просторија за чишћење и одржавање одеће осуђених лица у затвореном одељењу.

9. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Падинска Скела ће поклонити посебну пажњу дезинсекцији просторија које користе лица лишена слободе.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Дезинсекција просторија се обавља редовно, а лица лишена слободе су навела тиму НПМ да у спаваоницама нема инсеката. Поједини су навели да је било стеница раније, али и да се дезинсекција редовно обавља.

10. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Падинска Скела ће предузети мере како би се лицима лишеним слободе која су радно ангажована омогућило туширање одмах након завршеног радног дана.

Управа за извршење кривичних санкција ће предузети мере из своје надлежности како би се у КПЗ Падинска Скела обезбедило адекватно снабдевање водом у свим просторијама у којима лица лишена слободе бораве.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Завод је уградио нову котларницу, као и нову трафо станицу. Осуђеници из полуотвореног одељења су навела да стално има топле воде и да је притисак задовољавајући. Осуђеници из затвореног одељења су навели да је туширање могуће три пута недељно, али и да се дешава да нема топле воде и да је слабији притисак воде.

11. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Падинска Скела обратиће посебну пажњу и размотриће примедбе лица лишених слободе у вези са квалитетом и количином хране. О евентуално уоченим недостацима, који су последица припреме хране у КПЗ Београд обавестиће Управу за извршење кривичних санкција.

Управа за извршење кривичних санкција ће предузети расположиве мере како би се отклонили евентуални недостаци у исхрани лица лишених слободе који су последица припреме хране у КПЗ Београд.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

НПМ је од осуђених лица поново добио различита мишљења када је у питању квалитет исхране. Нека лица су навела да је исхрана добра, док су друга навела да нису задовољна исхраном и да је храна лошијег квалитета, нарочито куваних јела. Оброци се и даље припремају у КПЗ Београд. За разлику од посете обављене 2018. године, сада је воће – претежно јабуке, заступљено у исхрани лица лишених слободе. Иако се то не види из јеловника, према којем се воће служи ретко, службеници и лица лишена слободе наводе да се воће добија чешће, и преко следовања које се добија у складу са јеловником.

12. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Падинска Скела ће приликом поделе хране обезбедити да сваки осуђени добије следовање које му припада у примереним условима и омогућиће им коришћење фрижидера ради чувања хране.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Сваки осуђени добија своје следовање obroка на тацни и са прибором за јело. Фрижидери нису обезбеђени и намирнице се чувају у орманима у спаваоницама.

13. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Падинска Скела ће у складу са захтевима осуђених омогућити куповину воћа преко кантине, као и свих других одговарајућих ствари које у кантини Завода није могуће обезбедити.

КПЗ Падинска Скела обратиће посебну пажњу на рок употребе намирница које се могу купити преко кантине Завода.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

НПМ је обишао заводску кантину и утврдио да је она добро снабдевена, иако у понуди и даље нема воћа, за које је утврђено да се сада у већој мери добија уз оброке.

Лица лишена слободе нису имали примедби у погледу исправности намирница и друге робе коју купују на кантини.

14. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Београд – Падинска Скела ће успоставити и водити евиденцију пружања правне помоћи лицима лишеним слободе.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У КПЗ Београд - Падинска Скела води се скраћени деловодник у којем се евидентира пружање правне помоћи. У вези са применом Закона о бесплатној правној помоћи,⁸ службена лица су навела да у Заводу не постоје посебне процедуре у погледу начина поступања службених лица, као и то да не поседују посебне обрасце за подношење захтева за бесплатну правну помоћ.

У Извештају о посети Казнено-поправном заводу у Панчеву,⁹ НПМ је упутио препоруку Управи за извршење кривичних санкција да предузме активности у циљу информисања свих лица лишених слободе у свим заводима за извршење кривичних санкција о праву на бесплатну правну помоћ прописану Законом о бесплатној правној помоћи и обезбеди обрасце за подношење захтева за бесплатну правну помоћ. У одговору на овај извештај, Управа је известила НПМ да су управници свих завода за извршење кривичних санкција обавештени да је потребно да предузму мере да се лица лишена слободе која се налазе у заводима или тек ступају у завод обавесте о Закону и праву на бесплатну правну помоћ, да им се Закон и обрасци захтева за пружање бесплатне правне помоћи учине непосредно доступним и да им се пружи потребна помоћ и објашњења у вези са тиме. Заводи су обавештени и да образац захтева могу да преузму на интернет страници Министарства правде.¹⁰

⁸ "Сл. гласник РС", бр. 87/18.

⁹ Бр. 411-9/20 од 29. јуна 2020. год.

¹⁰ Акт Управе за извршење кривичних санкција бр. 021-01-19/20-05 од 16. јула 2020. год.

НПМ би желео да од КПЗ Београд - Падинска Скела добије више информација о могућности лица лишених слободе да користе бесплатну правну помоћ, имајући у виду наводе из одговора Управе за извршење кривичних санкција на које је указано у тексту изнад.

15. ПРЕПОРУКА НПМ:

Служба за опште послове КПЗ Београд – Падинска Скела ће успоставити проактиван приступ лицима лишеним слободе и остварити непосредан контакт са њима, ради пружања потребних информација о извршењу казне затвора и правне помоћи у вези остваривања њихових права, нарочито у примени института условног отпуста.

Управа за извршење кривичних санкција ће предузети све мере из своје надлежности како би за запослене у КПЗ Београд – Падинска Скела који обављају исте послове били исти услови рада и примања, како се не би дешавало да међу службеницима који раде исте послове једни имају бенефицирани радни стаж, а други немају.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Према наводима службених лица, запослени у Служби за третман лицима лишеним слободе пружају потребне информације у вези са извршењем казне затвора и остваривањем њихових права, којом приликом сарађују и са правницима запосленим у Служби за опште послове. И даље су претежни послови Службе за опште послове они који се тичу кадровских и правних питања установе, као и вођење дисциплинских и притужбених поступака. Лица лишена слободе са којима је тим НПМ разговарао такође наводе да се за сва питања, па и за евентуалну правну помоћ обраћају службеницима третмана.

И даље, за поједина радна места у КПЗ Београд – Падинска Скела није предвиђен бенефицирани радни стаж, иако запослени на тим радним местима обављају сличне послове као и запослени на радним местима где је признат бенефицирани стаж. Према наводима службених лица, иако су предузете активности у вези са доношењем новог правилника о бенефицираном стажу, ово питање још увек није решено. Поред тога, у Служби за опште послове и даље постоји и недостатак правника.¹¹

У одговору на ову препоруку, Управа за извршење кривичних санкција је обавестила НПМ да ће се након уређивања правног основа за утврђивање критеријума на којим радним местима ће се стаж осигурања рачунати са увећаним трајањем, начина и поступка за њихово утврђивање донети нови правилник о бенефицираном радном стажу и на тај начин извршити ревизија правилника којим се утврђују радна места, односно послови на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем.

НПМ би желео да од Управе за извршење кривичних санкција добије више информација о утврђивању радних места, односно послова на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, посебно о критеријумима на основу којих су у оквиру Управе и завода за извршење кривичних санкција утврђена ова радна места и послови.

¹¹ Видети поступање по препоруци бр. 23.

16. ПРЕПОРУКА НПМ:

У КПЗ Београд – Падинска Скела лицима лишеним слободе ће издавати потврде о предаји писмена.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Службена лица су навела да се лицима лишеним слободе издаје потврда о предаји писмена, како за поднеске упућене одговарајућим службама у заводу, тако и за писмена која су адресирана на надлежне институције. Потврда садржи име и презиме подносиоца, као и редни број и датум. Када је у питању приватна кореспонденција, наведена потврда се не издаје. Ово су потврдила и лица лишена слободе са којима је тим НПМ обавио разговоре.

17. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Београд – Падинска Скела ће предузети мере у циљу унапређења система видео надзора којим ће се омогућити његово боље праћење.

Управа за извршење кривичних санкција ће обезбедити опрему и/или средства које су КПЗ Београд – Падинска Скела потребне за унапређење праћења видео надзора.

КПЗ Београд – Падинска Скела ће на уочљивим местима унутар просторија које су под видео надзором истаћи обавештења о томе.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Систем видео надзора је унапређен, те је сада могуће, у Дежурној служби у управној згради приступити готово свим камерама истовремено, односно за свега пар камера потребно је да службено лице зада једну команду систему, што не одузима време.

Уочено је и да обавештења о постојању видео надзора недостају у ходницима и просторијама за заједнички боравак полуотвореног одељења.

2.**ПРЕПОРУКА**

КПЗ Београд - Падинска Скела ће у свим просторијама које су под видео надзором на видном месту истаћи обавештења о томе.

18. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Београд – Падинска Скела сачиниће анализу потреба за извршиоцима у Служби за обезбеђење и доставити је Управи за извршење кривичних санкција.

Управа за извршење кривичних санкција ће размотрити оправданост анализе потребе за извршиоцима у Служби за обезбеђење КПЗ Београд – Падинска Скела и сходно томе предузети све расположиве у циљу евентуалне измене акта о систематизацији радних места и запошљавања додатних извршилаца, при чему ће се водити рачуна о потреби за родно мешовитим запошљавањем.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У Служби за обезбеђење има 38 запослених од којих су две жене, што је за 10 мање него јуна 2018. године када је НПМ био у редовној посети Заводу.¹² До тога је дошло стицањем услова за пензију припадника Службе. Према наводима службених лица, у наредном периоду се очекује радно ангажовање још две жене, што ће допринети лакшој организацији и реализацији претреса особа женског пола.

НПМ би желео да од КПЗ Београд – Падинска Скела добије више информација о запошљавању додатних извршилаца у Служби за обезбеђење.

19. ПРЕПОРУКА НПМ:

Управа за извршење кривичних санкција ће припадницима Службе за обезбеђење КПЗ Београд – Падинска Скела обезбедити униформе и замену делова униформе у складу са прописаним роковима трајања.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Према наводима запослених у Служби за обезбеђење, обновљена је и зимска и летња униформа и за сваког запосленог су обезбеђена по два комплета униформе.

20. ПРЕПОРУКА НПМ:

У КПЗ Београд – Падинска Скела запослени којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем тако да се сваких 12 месеци ефективно проведених у обављању послова рачуна највише до 16 месеци стажа осигурања ће се без одлагања упутити на здравствену контролу.

У КПЗ Београд – Падинска Скела запослени којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем тако да се сваких 12 месеци ефективно проведених у обављању послова рачуна највише до 16 месеци стажа осигурања убудуће ће се упућивати на здравствену контролу најмање једном у 3 године.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Управа за извршење кривичних санкција је током 2020. године закључило уговор о пружању услуге систематског прегледа запослених са Заводом за здравствену заштиту радника Министарства унутрашњих послова. Имајући у виду да је висина средстава предвиђених финансијским планом била недовољна за пружање услуге прегледа свим запосленима у систему, одлучено је да се ова услуга пружи мањем броју запослених али да буду укључени сви заводи, па је за сваку установу определила одређена финансијска средства, узимајући у обзир величину установе и структуру запослених. Потом су заводи доставили списак запослених који ће бити упућено на прегледе, неки на систематски на неки на појединачне специјалистичке прегледе.

Из КПЗ Београд – Падинска Скела, на прегледима је било 8 запослених, који су се сами пријављивали.

¹² Приликом посете обављене 2018. год. у Заводу је било 247 лица лишених слободе, а приликом ове посете је било 153 лица.

НПМ похваљује предузимање конкретних активности од стране Управе за извршење кривичних санкција на обезбеђивању здравствених контрола запослених. Осим што се ради о законској обавези, и НПМ је више пута указивао на нередовне здравствене контроле или њихов потпуни изостанак у више завода и упућивао препоруке да се овај недостатак отклони, имајући у виду утицај који на здравље запослених има рад у затворском систему и потребу да се константно улаже у подизање како вештина и знања запослених, тако и у очување њиховог психо-физичког здравља. Истовремено, НПМ очекује да ће се са овим активностима наставити у наредном периоду и да ће сви запослени за које је то прописано, као и они којима је то неопходно, имати редовне здравствене контроле.

НПМ би желео да од Управе за извршење кривичних санкција добије више информација о обезбеђивању финансијских средстава за здравствене контроле запослених и плановима у вези са упућивањем на здравствене контроле у наредном периоду.

21. ПРЕПОРУКА НПМ:

У КПЗ Београд – Падинска Скела извештаји припадника Службе за обезбеђење и извештаји о обављеним лекарским прегледима поводом примене мера принуде ће се састављати на предвиђеним обрасцима, који ће се уредно попуњавати. Нарочито, у извештајима о лекарским прегледима уцртавање се места и врсте повреда на приказима (шемама) тела и уносиће се налази лекара о повезаности уочених повреда са подацима о начину њиховог настанка.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Извештаји припадника Службе за обезбеђење и извештаји о обављеним лекарским прегледима поводом примене мера принуде састављају се на посебним обрасцима и уредно се попуњавају.

Извештаји о лекарским прегледима садрже приказ тела (шему) на којој се уцртавају места и врсте повреда. Извештај садржи и део „стручно мишљење лекара о повезаности примењених мера принуде са насталим повредама“, а у извештајима у које је НПМ остварио увид уписано је „да“, чиме се потврђује од стране лекара да су настале повреде у вези са начином примене одређене мере принуде.

22. ПРЕПОРУКА НПМ:

У КПЗ Београд – Падинска Скела ће се у налозима за спровод осуђених наводити да ли је осуђеног потребно везати и на који начин, а налог за везивање осуђених лица из отвореног и полуотвореног одељења ће се издавати само на основу индивидуалне процене да је лице потребно везати.

У КПЗ Београд – Падинска Скела осуђенима ће се приликом спровода везивати ноге само изузетно, када је то изричито наведено у налогу за спровођење и у складу са индивидуалном проценом.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Увидом у поједине налоге за спровод осуђених лица из затвореног одељења уочено је да садрже податак о томе да ли је осуђено лице потребно везати и на који начин, односно да

ли је потребно везати руке и/или ноге. Запослени у Служби за обезбеђење су навели да лицима из затвореног одељења увек везују руке, док се ноге везују само када се процени да је то потребно. Када је реч о спроводу осуђених лица из полуотвореног одељења, службена лица су навела да се свим лицима везују руке, а увидом у налоге за спровод то је и потврђено.

Осуђеници из затвореног одељења су тиму НПМ наводили да су им током спровода биле везиване и ноге и руке, а поједини и да су им биле везиване руке, па и ноге, приликом кретања по Заводу.

3.

ПРЕПОРУКА

У КПЗ Београд - Падинска Скела лица из полуотвореног и отвореног одељења се неће увек везивати приликом спровода, већ ће се налог за везивање издавати само на основу индивидуалне процене да је лице потребно везати. Везивање ногу лица из затвореног одељења ће се вршити само изузетно.

23. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Београд - Падинска Скела сачиниће анализу потреба за извршиоцима дипломираним правницима и доставити је Управи за извршење кривичних санкција.

Управа за извршење кривичних санкција ће размотрити оправданост анализе потребе за извршиоцима дипломираним правницима у КПЗ Београд - Падинска Скела и сходно томе предузети све расположиве у циљу евентуалне измене акта о систематизацији радних места и запошљавања додатних извршилаца.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Служба општих послова броји два правника, од који је један начелник службе. Они су истовремено председник и заменик председника дисциплинске комисије. Према наводима начелника, потребан је још један правник који би радио кадровске послове, чиме би било омогућено да се већа пажња посвети пружању правне помоћи лицима лишеним слободе.

НПМ би желео да од Управе за извршење кривичних санкција добије више информација о плановима за запошљавање додатних извршилаца - правника у Служби за опште послове КПЗ Београд - Падинска Скела.

24. ПРЕПОРУКА НПМ:

НПМ сматра да су се радним ангажовањем још једног лекара створили услови за редовне обиласке лица према којима се примењују дисциплинска мера упућивања у самицу и посебна мера усамљења и очекује да ће обиласци лекара бити свакодневни.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У Служби за здравствену заштиту запослена је једна докторка и два медицинска техничара чије је радно време 12 сати.

Према књизи извршења мера упућивања у самицу и усамљења, односно подацима који се односе на 2021. годину, лекар не обилази свакодневно лица на извршењу ових мера, с обзиром да, на пример, нису евидентирани обиласци 20. и 21. фебруара, 26. фебруара, 25. април, 17. јул и 25. јул. Осим 26. фебруара који је био петак, остало су дани викенда.

4.

ПРЕПОРУКА

У КПЗ Београд - Падинска Скела лекар ће свакодневно обилазити лица према којима се примењују дисциплинска мера упућивања у самицу и посебна мера усамљења.

25. ПРЕПОРУКА НПМ:

Управа за извршење кривичних санкција предузеће потребне мере како би се у КПЗ Београд - Падинска Скела појединим васпитним радницима решио дугогодишњи нерешен радни статус и како би се упустило још васпитних радника сходно потребама Завода.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Према важећој систематизацији радних места, предвиђена су 4 радна места васпитача. У Служби за третман је тренутно запослено 3 васпитача на неодређено време, тако да је једно радно место васпитача упражњено, а према наводима начелника ове Службе недостају и социјални радник и психолог, која радна места нису систематизована. Један васпитач је задужен за пријемно одељење, тако да двоје спроводи програм поступања према око 100 осуђеника.

НПМ би желео да од Управе за извршење кривичних санкција добије више информација о плановима за запошљавање додатних извршилаца у Служби за третман КПЗ Београд - Падинска Скела.

26. ПРЕПОРУКА НПМ:

Осуђена и прекршајно кажњена лица не треба да подносе писмени поднесак за разговор са васпитним радницима, већ могу да им се непосредно обрате уколико имају потребу за разговором.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Начелник Службе за третман је навео да у сваком блоку постоји сандуче у које осуђена и прекршајно кажњена лица могу да убаце поднесак којим траже за разговор са васпитачем, у којем могу навести и разлог. Такође је навео да се васпитачу могу обратити и са њим обавити разговор и приликом случајног сусрета или приликом обиласка лица лишених

слободе на радним местима. Осим тога, сваки васпитач позива на разговор ова лица пратећи потребе индивидуалног плана рада сваког од њих. Увидом у поједине личне листове утврђено је, на основу службених белешки васпитача, да су васпитачи бележили своја запажања на сваких 5 до 10, понекад и до месец дана, у која опажања се убрајају и обављени разговори.

*сандуче за подношење захтева у
полуотвореном одељењу*

Осуђеници из полуотвореног одељења са којима је тим НПМ обавио разговоре су навела да користе сандучиће за подношење захтева за разговор са васпитачем, након чега их позову истог дана или сутра, али да им се такође могу слободно обратити и без посебног захтева – одласком у њихове канцеларије или када их затекну у ходнику. Лица из затвореног одељења су навела да су имали разговоре са васпитачима само када су то писмено захтевала.¹³

27. ПРЕПОРУКА НПМ:

НПМ је става да Завод треба да обезбеди адекватне просторије за обављање индивидуалних и групних облика васпитно – корективног рада са осуђенима разврстаним у групу В.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У затвореном одељењу, опредељена је посебна просторија за спровођење групних облика рада, а која је опремљена намештајем и капацитета је за 5-6 лица. Наведена просторија се користи и за сликање, прављење украса и за књижевне вечери. Индивидуални разговори се обављају у канцеларијама васпитача.

*просторија за групне третманске
активности у затвореном одељењу*

¹³ Више о потреби за додатним извршиоцима у Служби за третман видети у поступању по препоруци бр. 25.

28. ПРЕПОРУКА НПМ:

Став НПМ је да прекршајно кажњена лица треба да имају повољнији и лагоднији режим извршења казне у односу на осуђена лица разврстана у групу В, с обзиром да је реч о лицима која издржавају кратке казне затвора и да су кажњени за лакша дела.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Према наводима службених лица, прекршајно кажњена лица налазе се у објекту затвореног одељења на другом спрату и физички су одвојена од осуђених лица из В група која се налазе на издржавању казне затвора за кривична дела. Иако би требало да прекршајно кажњена лица имају отворенији режим извршења казне јер је реч о лицима која издржавају кратке казне затвора и за лакша дела, наведени начин смештања ових лица се оправдава чињеницом да је махом реч о мигрантима, лицима са менталним сметњама, агресивним лицима и зависницима од психоактивних супстанци и/или алкохола, за које постоји опасност од бекства јер су на извршење казне приведени. Прекршајно кажњена лица која нису проблематична су ретка и они се смештају у „грађевински анекс“ у полуотвореном одељењу чији је капацитет 10 кревета. Како таквих прекршајно кажњених буде у просеку око 5 - 6, мешају се са осуђеним лицима.

Прекршајно кажњена лица имају строжији режим боравака у односу на 2018. годину. За разлику од претходног периода када су могли да се крећу по блоку – анексу ходника у који су смештени, комуницирају са прекршајно кажњенима из других спаваоница и користе заједничке просторије, сада време проводе закључани у својим спаваоницама, са изузетком времена за боравак на свежем ваздуху. У спаваоницама и обедују. Према службеним наводима, њима је ограничен контакт са другим прекршајно кажњеним због спречавања ширења заразне болести.

Прекршајно кажњена лица са којима је тим НПМ обавио разговоре су изразила незадовољство чињеницом да највећи део дана проводе закључани у својим спаваоницама, да немају контакта са другим лицима нити било каквих других активности.

5.

ПРЕПОРУКА

КПЗ Београд - Падинска Скела ће прекршајно кажњеним лицима обезбедити повољнији и лагоднији режим извршења казне, који одговара њиховом статусу. Режим извршења казне затвора изречене за прекршај би морао да укључује физичку рекреацију на отвореном, приступ просторији за дневни боравак, те радију/телевизији и новинама/часописима, као и другим одговарајућим средствима за рекреацију.

29. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Београд - Падинска Скела ће обезбедити услове како би се и осуђени из затвореног одељења укључивали у обуке и курсеве сходно њиховим интересовањима и афинитетима.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У затвореном одељењу су обезбеђени просторни капацитети у којима би се за осуђена лица тог одељења реализовале обуке и курсеви. Међутим, оне су, иако реновиране, празне. Једна просторија је предвиђена за машине, а друга за учионицу. С тим у вези, управник је навео да је остварио контакт са више приватних предузећа ради организовања производње у овим просторијама, али да до реализације сарадње још увек није дошло.

Осуђеници из затвореног одељења су навели тиму НПМ да нису укључени у било какве курсеве и обуке.

НПМ би желео да од КПЗ Београд – Падинска Скела добије више информација о активностима које Завод предузима ради омогућавања обуке и радног ангажовања за осуђене из затвореног одељења.

просторије за обуке и радно ангажовање у затвореном одељењу

30. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ у Београду – Падинска Скела ће предузети мере како би се повећао број радних места и радно ангажованих осуђених у затвореном одељењу.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Осуђена лица која се налазе у затвореном одељењу радно су ангажована само на окупационим активностима као што су подела хране и одржавање хигијене, али за које не примају новчану накнаду. Од 43 осуђених лица која се налазе у затвореном одељењу, њих 2 - 3 обављају послове поделе хране, 3 послове одржавања хигијене и 1 који ради као бербер.

Осуђеници из затвореног одељења су наводили тиму НПМ да нису радно ангажовани нити да им је та могућност понуђена. Поједини су били ангажовани на редарским пословима, а један је био ангажован као фризер али није добијао накнаду за рад.¹⁴

6.

ПРЕПОРУКА

КПЗ Београд - Падинска Скела ће предузети мере како би осуђени из затвореног одељења који су радно ангажовани добијали накнаду за рад.

31. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ у Београду - Падинска Скела ће обезбедити услове за упражњавање физичких и спортских активности у затвореном одељењу.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У затвореном одељењу постоје три, физички одвојена, простора намењена за боравак лица на свежем ваздуху. У једном се налази шеталиште, другом кош за играње кошарке, док је трећи простор био импровизирана теретана, из које су справе за вежбање, направљене варењем у радионици овог завода (бенч и згиб), уклоњене након несреће у којој је један затвореник пао и ударио главом у зид. У вези са тим, обезбеђена су новчана средства и набављена сертификована опрема за теретану. Такође, поједине просторије у приземљу објекта су преуређене и у њих ће бити постављен сто за стони тенис.

НПМ би желео да од КПЗ Београд - Падинска Скела добије више информација о обезбеђивању реквизита за физичку рекреацију осуђеника из затвореног одељења.

32. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Падинска Скела ће обезбедити да сва прекршајно кажњена лица могу да прате телевизијски програм.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Прекршајно кажњеним лицима тренутно није омогућено праћење телевизијског програма. Као што је већ наведено, њима није омогућено коришћење заједничких просторија, у којима се налазе телевизори, а спаваонице у које су смештени немају телевизор. Иначе, телевизори су доступни у заједничким просторијама у полуотвореном одељењу и у спаваоницама затвореног одељења. Према наводима руководства Завода, у протеклом периоду је набављено 20 - 30 нових телевизора и у плану је да се до краја године набави још 10 - 15. Обезбеђена је и кабловска телевизија.

НПМ би желео да од КПЗ Београд - Падинска Скела добије више информација о набавци телевизора за спаваонице лица лишених слободе у којима тренутно недостају.

¹⁴ Више о могућностима за радно ангажовање осуђених из затвореног одељења видети у поступању по препоруци бр. 29.

33. ПРЕПОРУКА НПМ:

Приликом остваривања права на посете ванбрачне супруге Завод треба да поклони поверење осуђеницима када су у питању њихови наводи о ванбрачним партнерима, осим уколико постоји основана сумња око навода, којом приликом би се тражили докази о ванбрачној заједници.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Начелник Службе за обезбеђење наводи да се потврда, оверена од стране нотара, и даље захтева ради остваривања права на посету ванбрачне супруге, уколико ванбрачни супружници не поседују друге доказе (нпр. заједничко презиме, пријава пребивалишта, деца итд.).

У одговору на Извештај из 2018. године, НПМ је обавештен да је веома тешко непосредно по доласку осуђених на извршење казне поклонити у потпуности поверење када су у питању наводи о ванбрачним партнерима, с обзиром на велики проценат утврђених злоупотреба, али да ће се процењивати тачност информација које осуђени дају приликом разговора.

34. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Падинска Скела би требало да испита наводе осуђених из затвореног одељења у вези са могућностима коришћења телефона. Уколико су наводи тачни, Завод ће предузети мере како би им се омогућило да телефонску говорницу користе у више различитих термина током дана, тако да се сваком осуђеном омогући да телефонира најмање четири пута недељно.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Начелник Службе за третман је навео да је телефонирање омогућено 4 пута недељно по 15 минута. Термини за телефонирање су послеподне (15h - 18h) и увече (19:30h - 20:30h). У крилу је смештено максимално 15 - 20 људи, што свима омогућава да искористе време дозвољено за телефонирање. Телефонирање је могуће и преподне уколико се затвореници обраћају државним органима, странама амбасадама итд, а због радног времена тих институција. Ово су потврдили и осуђеници из затвореног одељења са којима је тим НПМ обавио разговоре. За разлику од посете из 2018. године, телефонске говорнице у затвореном одељењу су сада постављене у блоку/анексу ходника, па су доступније осуђеницима.

35. ПРЕПОРУКА НПМ:

Управа за извршење кривичних санкција предузеће мере како би се у КПЗ Београд - Падинска Скела ангажовао довољан број медицинских техничара за стално присуство медицинског особља у Заводу.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У КПЗ Београд-Падинска Скела је запослена једна докторка и два медицинска техничара на неодређено време. Према процени заводског лекара, да би било обезбеђено стално присуство медицинског особља неопходно је запослити још два медицинска техничара.

У одговору на Извештај из 2018. године, Управа је обавестила НПМ да Завод може ангажовати извршиоце на одређено време због повећаног обима посла, односно иницирати добијање дозволе за ново запошљавање и додатно радно ангажовање, о чему је обавештен и Завод.

7.

ПРЕПОРУКА

КПЗ Београд - Падинска Скела ће предузети мере како би се обезбедило стално присуство медицинског особља у Заводу.

36. ПРЕПОРУКА НПМ:

Завод ће обезбедити да амбуланта (посебна просторија за обављање здравствених прегледа) буде опремљена подном лампом за преглед, апаратом за давање кисеоника са боцом, негатоскопом за преглед рендген филмова, као и другом неопходном опремом за здравствени преглед и обављање амбулантних интервенција.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У КПЗ у Београду-Падинској Скели амбуланта је опремљена свом неопходном опремом за обављање здравствених прегледа и амбулантних интервенција.

37. ПРЕПОРУКА НПМ:

Завод ће унапредити вештачко осветљење и хигијену у свим просторијама за смештај оболелих осуђених у полуотвореном одељењу. У соби број 23 ће обезбедити и доступност природне светлости, а до тада ову собу ће ставити ван употребе.

Завод ће у просторијама за смештај оболелих осуђених у затвореном одељењу прозоре учинити транспарентним (уклониће замућено стакло).

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Као што је већ наведено, Завод је значајно унапредио услове за смештај у полуотвореном одељењу, рачунајући и просторије за смештај оболелих, које се налазе у приземљу објекта, у близини амбуланта. Вештачко осветљење и хигијена ових просторија је на задовољавајућем нивоу. Просторија бр. 23 је сада купатило, које је такође у добром стању.

Просторије које су се приликом посете из 2018. године користиле за смештај оболелих у затвореном одељењу се сада више не користе у ове сврхе, већ су у њима смештени осуђени из затвореног одељења. Прозори ових спаваоница, као и свих осталих спаваоница овог објекта, су замућени. Наведено, осим што смањује доток природне светлости у просторије, онемогућава лицима лишеним слободе и поглед на отворени простор, односно на простор ван просторија у којима се налазе.

prozori у спаваоницама затвореног одељења

8.

ПРЕПОРУКА

КПЗ Београд - Падинска Скела ће у просторијама за смештај лица лишених слободе у затвореном одељењу прозоре учинити транспарентним (уклониће замућено стакло).

38. ПРЕПОРУКА НПМ:

У КПЗ Београд - Падинска Скела поделу лекова ће вршити искључиво медицинско особље.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Према наводима заводског лекара, будући да је радно време медицинског особља до 19 часова, вечерњу терапију деле запослени у Служби за обезбеђење из унапред припремљених дозера са лековима. Ово су потврдили и осуђени и прекршајно кажњени са којима је тим НПМ обавио разговоре. Према њиховим наводима, ујутру и током дана терапију дели медицинско особље, а увече службеници обезбеђења из дозера.¹⁵

39. ПРЕПОРУКА НПМ:

Лекар КПЗ Београд - Падинска Скела ће свакодневно обилазити болесна лица лишена слободе.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Према наводима заводског лекара, свакодневно обилази лица лишена слободе која су болесна јер се болесничке собе налазе у непосредној близини амбуланте. Осим редовне јутарње и поподневне визите, лица се обиђу и по неколико пута у току дана.

¹⁵ Недостатак медицинског особља за њихово стално присуство у Заводу је описано у поступању по препоруци бр. 35.

40. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Београд – Падинска Скела ће обезбедити редовне услуге специјалисте психијатра који ће периодично (најмање једном недељно) долазити у просторије Завода ради вршења специјалистичких прегледа.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

У КПЗ Београд - Падинска Скела и даље нису обезбеђене услуге лекара психијатра, већ се лица одводе на преглед у Дом здравља Борча, а чешће у Специјалну затворску болницу у Београду и то према унапред утврђеном списку.

9.

ПРЕПОРУКА

КПЗ Београд – Падинска Скела ће обезбедити редовне услуге специјалисте психијатра који ће периодично (најмање једном недељно) долазити у просторије Завода ради вршења специјалистичких прегледа.

41. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Београд – Падинска Скела ће повреде уочене на лицима лишеним слободе приликом њиховог пријема у Завод документовати на исти начин као и повреде лица задобијене у Заводу: поред здравственог картона, повреде ће се уносити у посебну евиденцију и о њима ће се управнику достављати извештај, са свим потребним елементима (наводима повређеног, медицинским налазом, мишљењем лекара и схемом тела).

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Уколико би у Завод било примљено лице код којег се установе телесне повреде, оне се евидентирају на исти начин као и повреде осуђених задобијене у Заводу. Увидом у поједине такве извештаје утврђено је да садрже наводе повређеног о настанку повреда, медицински налаз, мишљење лекара и шему тела са уцртаним повредама.

42. ПРЕПОРУКА НПМ:

КПЗ Београд – Падинска Скела ће од органа поступка (јавног тужиоца или суда који је одредио вештачење) прибављати писани налаз и мишљење вештака који је извршио преглед и обдукцију леша лица које је у тренутку смрти било лишено слободе.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Према наводима заводског лекара, нису од надлежног органа прибављани писани налаз и мишљење вештака који је извршио преглед и обдукцију леша лица које је у тренутку смрти било лишено слободе. Наводи да је ово тражено само у једном случају због регулисања животног осигурања, али је у вези са тим случајем информисана да обдукција није спроведена због недостатака препарата. Такође је навела да је последња смрт била прошле године, да следствено напред наведеном нису тражени налаз и мишљење вештака, али да ће са том праксом отпочети.

10.

ПРЕПОРУКА

КПЗ Београд - Падинска Скела ће од органа поступка (јавног тужиоца или суда који је одредио вештачење) прибављати писани налаз и мишљење вештака који је извршио преглед и обдукцију леша лица које је у тренутку смрти било лишено слободе.

43. ПРЕПОРУКА НПМ:

Лекар КПЗ Београд – Падинска Скела ће управнику Завода у писменој форми подносити периодичне извештаје о здравственом стању осуђених; извештај увек када установи да је физичко или душевно стање осуђеног нарушено или угрожено због продужења или начина издржавања казне и препоручити мере за поступање са тим лицем, укључујући и могућност прекида извршења казне; налазе и препоруке о количини и квалитету хране за осуђене; налазе и препоруке о побољшању хигијене у Заводу и код осуђених, стању санитарних услова и уређаја, грејања, осветљења и проветравања у просторијама у којима бораве осуђени; налазе и препоруке у вези са неопходним физичким активностима осуђених.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Увидом у поједине извештаје лекара упућене управнику и начелнику Службе за здравствену заштиту, који им се уредно достављају на месечном нивоу, утврђено је да садрже информације о болестима, самоповређивању, ковид19 ситуацији, вакцинацији, исхрани, хигијени, кухињи, итд. Осим тога, ови извештаји су садржали и препоруке у вези са потребом замене душека, кречењем соба, те побољшањем начина припреме појединих намирница.

44. ПРЕПОРУКА НПМ:

Лекар ће контролисати исхрану која се служи лицима лишеним слободе у КПЗ Београд – Падинска Скела, што ће потврђивати потписом недељног јеловника.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ:

Заводски лекар контролише квалитет и квантитет хране. С обзиром да се оброци припремају у КПЗ Београд, јеловници нису потписани од стране лекара, а лекар КПЗ Београд – Падинска Скела о контроли води посебну евиденцију. Увидом у ову евиденцију, уочено је да се у њу уписују датум, оцена квалитета и квантитета за сваки оброк (доручак, ручак и вечера) и препоруке лекара. По препорукама поступају запослени у заводској кухињи – инструктори и лекар пола сата или сат након издате препоруке проверава да ли је поступљено по њој.

2.2. НОВИ НАЛАЗИ

2.2.1. РЕЖИМ БОРАВКА У ЗАТВОРЕНОМ ОДЕЉЕЊУ

НПМ је приликом ове посете утврдио да је режим боравка осуђених лица који су смештени у приземљу објекта затвореног одељења строжији у односу на друге осуђенике из затвореног одељења, који се налазе на спрату објекта. Овде су спаваонице закључане све време током боравка осуђених лица у њима, не постоји просторија за дневни боравак и немају контакт са лицима из других спаваоница будући да време на свежем ваздуху проводе одвојено, односно свака спаваоница користи шеталиште у свом термину. На овакав режим се додаје и општи недостатак активности за осуђене из затвореног одељења о којем је било речи горе. Поједини осуђеници смештени у овом делу објекта су наводили да већину времена током дана проводе пратећи телевизијски програм. Углавном су наводили и да им нису јасни или познати разлози из којих су овде смештени.

Имајући у виду наведено, НПМ сматра да смештај у овом блоку/анексу ходника практично представља смештај под појачани надзор, али са изостанком формалне процедуре за одређивање ове посебне мере.

Поједина лица лишена слободе је из различитих разлога потребно издвојити из заједничког режима извршења казне. Када су у питању разлози безбедности у установи и сигурности лица лишених слободе, ово се пре свега ради да би се спречило будуће нарушавање реда, сукоби међу затвореницима или самоповређивање. За ово су затворским властима доступне различите мере: мера принуде издвајање; посебне мере смештај у посебно осигурану просторију без опасних ствари, смештај под појачан надзор и усамљење; издвајање у дисциплинском поступку (укључујући овде и смештај у затворени део завода). Да издвајање из заједничког режима извршења казне не би било арбитрарно и да би се издвојеним затвореницима омогућило да одлуке буду предмет независне ревизије, о томе је потребно доносити образложене, писмене одлуке, против којих је могуће изјавити жалбе.

11.

УТВРЂЕНО

У КПЗ Београд – Падинска Скела поједини затвореници се из разлога безбедности и сигурности искључују из редовног режима издржавање казне, без доношења одговарајуће одлуке о томе.

РАЗЛОЗИ

Следећа питања увек се регулишу законом или прописом надлежног управног тела: сваки вид присилног одвајања од опште заводске популације, попут упућивања у самицу, изолације, сегрегације, јединица за посебан надзор или смештаја с ограничењима, било да је реч о дисциплинској мери или одржавању реда и безбедности, као и увођење начела и поступака којима се уређују примена и ревизија било ког вида присилног одвајања, као и подвргавање таквом режиму или његово укидање.¹⁶

¹⁶ Стандардна минимална правила Уједињених нација за поступање са затвореницима, Анекс уз Резолуцију Генералне скупштине УН бр. 70/175 од 17. децембра 2015. год. (Манделина правила), прав. 37.д.

Посебне високе мере безбедности или сигурности надилазе оне наведене у правилима 51 и 52 и мере су које се изричу затвореницима који представљају посебну претњу по безбедност или сигурност. Такве мере ће се примењивати само у изузетним околностима и само док се безбедност или сигурност не могу одржавати мање рестриктивним средствима. Такве мере могу укључивати издвајање затвореника од других затвореника. Такво раздвајање подлеже захтевима овог правила и, додатно, правила 53А. Природа свих таквих мера, њихово трајање и разлози на основу којих се могу применити, као и поступци које треба следити при њиховом изрицању и примени, биће одређени националним законом. Примена таквих мера биће одобрена од надлежног органа на одређени временски период и примерак писмене одлуке ће бити достављен затворенику заједно са информацијама о томе како да оспори меру. Свака одлука о продужењу одобреног трајања такве мере подлеже новом одобрењу надлежног органа, а примерак писмене одлуке биће достављена затворенику заједно са информацијама о томе како оспорити меру. Такве мере ће се примењивати на појединце, а не на групе затвореника. Такве мере ће се заснивати само на тренутном ризику који затвореник носи, биће пропорционалне том ризику и неће укључивати више ограничења него што је потребно за сузбијање тог ризика. Сваки затвореник који је подвргнут таквим мерама имаће право на жалбу у условима наведеним у правилу 70.¹⁷

Уз формалне дисциплинске поступке, често постоје и други поступци, на основу којих затвореник може бити присилно раздвојен од других затвореника из дисциплинских/безбедносних разлога (тј. у интересу «одржавања реда» унутар неке установе). И ови поступци такође морају бити праћени делотворним гаранцијама. Затвореник мора бити информисан о разлозима због којих су против њега преузете такве мере, осим уколико захтеви безбедности не налажу супротно, мора му се пружити могућност да изложи своја гледишта о тој ствари, те да буде у прилици да се жали на те мере одговарајућим властима.¹⁸

Затвореници не смеју никако да буду подвргнути посебном безбедносном режиму дуже него што захтева опасност коју они представљају. Због тога је неопходно да се одлука о распоређивању затвореника често преиспитује. Преиспитивање одлуке треба увек да се заснива на редовном оцењивању затвореника од стране особља које је за то задужено. Осим тога, затвореници треба, колико год је могуће да буду потпуно информисани о разлозима њиховог распоређивања и, по потреби, обнављања мере; то ће, између осталог, омогућити затвореницима да искористе правне путеве за оспоравање таквих мера.¹⁹

У циљу одржавања реда и безбедности у заводу, према осуђеном се могу применити само оне мере за одржавање реда и безбедности које су утврђене овим законом и прописима донетим на основу овог закона и само у мери у којој је то неопходно.

Мере за одржавање реда и безбедности су мере принуде и посебне мере.²⁰

Мере принуде према осуђеном се могу применити само када је неопходно да се спречи 1) бекство осуђеног; 2) физички напад на друго лице; 3) наношење повреде другом лицу; 4) самоповређивање; 5) проузроковање знатне материјалне штете; 6) активан и пасиван отпор осуђеног.²¹

¹⁷ Препорука Рец (2006) 2 - рев Комитета министара државама чланицама Савета Европе о европским затворским правилима (Европска затворска правила), прав. 53.

¹⁸ Стандарди ЦПТ: Издржавање затворске казне, ЦПТ/Инф (92) 3, пар. 55.

¹⁹ Нови стандарди ЦПТ у погледу издржавања казне затвора, ЦПТ/Инф (2001) 16, пар. 32.

²⁰ Закон о извршењу кривичних санкција ("Сл. гласник РС", бр. 55/14 и 35/19), чл. 141. ст. 2. и 4; исто: Правилник о мерама за одржавање реда и безбедности у заводима за извршење кривичних санкција ("Сл. гласник РС", бр. 105/14), чл. 4. и чл. 5. ст. 1.

²¹ Закон о извршењу кривичних санкција, чл. 142. ст. 1; исто: Правилник о мерама за одржавање реда и безбедности у заводима за извршење кривичних санкција чл. 6. ст. 1.

Према осуђеном за кога постоји опасност од бекства, насилничког понашања, самоповређивања или угрожавања реда и безбедности друге врсте, који се на други начин не могу отклонити, изузетно се могу наредити посебне мере.

Примену посебне мере одређује управник завода или лице које он овласти на писани и образложени предлог руководиоца организационе јединице завода.²²

Од момента сазнања за учињени тежи дисциплински преступ и током дисциплинског поступка, управник завода или лице које он овласти може одлучити да се осуђени издвоји из безбедносних разлога од осталих осуђеника, до 48 часова. Време издвајања се урачунава у дисциплинску меру упућивања у самицу.

Осуђено лице са третманом отвореног или полуотвореног одељења против кога је покренут дисциплински поступак за тежи дисциплински преступ може се сместити у затворени део завода до окончања дисциплинског поступка.²³

ПРЕПОРУКА

У КПЗ Београд – Падинска Скела искључивање лица лишених слободе из редовног режима издржавања казне ће се обављати на основу одговарајуће одлуке донете у предвиђеној законској процедури.

2.2.2. ПРЕМЕШТАЈИ ОСУЂЕНИХ ИЗ ДРУГИХ ЗАВОДА

У КПЗ Београд – Падинска Скела се повремено премештају осуђена лица из КПЗ Сремска Митровица и ОЗ Београд, због потребе за растерећењем смештајних капацитета у овим заводима. Ова лица су углавном разврстана у затворено одељење и представљају већи ризик у односу на осталу структуру затвореника у КПЗ Београд – Падинска Скела. Овај завод је отвореног типа, у који се упућују лица осуђена за кривично дело из нехата, као и први пут осуђена на казну затвора, против којих се не води други кривични поступак и којима је изречена казна затвора чије трајање или остатак трајања не прелази три године, а која нису осуђена за одређена кривична дела.²⁴ Са друге стране, КПЗ Сремска Митровица је завод затвореног типа, у који се упућују лица осуђена на дужу казну затвора (од једне до десет, односно петнаест година), док је ОЗ Београд завод полуотвореног типа у који се упућују осуђена лица на казну затвора до једне године, која су раније осуђивана, против којих се води други кривични поступак или која су осуђена за одређена кривична дела. Стога је упитно да ли КПЗ Београд – Падинска Скела има могућности за одговарајуће поступање према овим лицима са безбедносног и третманског аспекта, па њихов боравак у овом заводу свакако оптерећује рад Завода и његових служби.

НПМ разуме да је повремено потребно растеретити одређене Заводе у којима је дошло до преоптерећења смештајних капацитета или у којима се обављају нужни радови на унапређењу материјалних услова. У КПЗ Сремска Митровица и ОЗ Београд је протеклих

²² Закон о извршењу кривичних санкција, чл. 149. ст. 1. и 3; исто: Правилник о мерама за одржавање реда и безбедности у заводима за извршење кривичних санкција чл. 30. ст. 1.

²³ Закон о извршењу кривичних санкција, чл. 169. ст. 1. и 2; исто: Правилник о дисциплинском поступку према осуђеним лицима ("Сл. гласник РС", бр. 79/14), чл. 40.

²⁴ Силовање, обљуба над немоћним лицем, обљуба са дететом, трговина људима, разбојничка крађа, разбојништво, неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога, неовлашћено држање опојних дрога и омогућавање уживања опојних дрога.

година доста уложено како би се реновирали павиљони, односно блокови, односно како би се смештај лица лишених слободе у овим заводима у потпуности ускладио са стандардима. Ипак, не улазећи у образложење појединачних одлука о премештају, НПМ указује Управи за извршење кривичних санкција да би приликом премештаја осуђених лица требало да се има у виду тип завода и структура осуђених лица у који се премештају, како би програм поступања према премештеним осуђеницима могао несметано да се настави. Такође, ово би требало да буде праћено и ојачањем капацитета и ресурса завода у који су ови осуђени премештени, како би могли да одговоре на њихове потребе и ризике, као и на потребе и ризике осуђених које се већ ту налазе.

НПМ би желео да од Управе за извршење кривичних санкција добије коментаре на налазе из текста изнад.

2.2.3. НАВОДИ О ЗЛОСТАВЉАЊУ И ОДМАЗДА

Тим НПМ од лица лишених слободе није примио наводе о тортури од стране службеника Завода.

Приликом друге посете, утврђено је да је једно осуђено лице са којим је тим НПМ током прве посете обавио индивидуални разговор на предлог управника Завода премештен у други Завод. До премештаја је дошло око месец и по дана након прве посете због, како се наводи у решењу о премештају, успешнијег спровођења програма поступања. Овај осуђени је у заводу у који је премештен и започео извршење казне затвора, па је премештен у КПЗ Београд – Падинска Скела. Овде је потом показивао неприлагођено понашање и због тога, као и због новог кривичног поступка, оцењено је да ће други завод, који је вишег степена обезбеђења, адекватније предузети све потребне мере васпитно-корективног третмана ради остварења сврхе изречене казне затвора.

Другом осуђеном је након посете НПМ и разговора са члановима тима одређено да обавља друге послове. Наиме, он је од средине августа био ангажован у заводској кантини, а неколико дана након посете НПМ је премештен на физичке послове на заводској економији. Убрзо након тога на новом радном месту је учинио и тежи дисциплински преступ и изречена му је дисциплинска мера упућивања у самицу, па је накнадно разврстан у затворено одељење завода. Питање разлога за премештај на друго радно место осуђени је постављао на дисциплинској расправи и у поступку по притужби на рад начелника Службе коју је потом поднео, истичући да је прави разлог за премештај обраћање Заштитнику грађана током посете НПМ. Став Завода о овом питању је да се ради о пословима у оквиру 1. групе – тежи физички послови, да се промене радног места реализују у складу да планом рада и да их на дневном нивоу прави и реализује Служба за обуку и упошљавање.

НПМ овде има у виду да су осуђеном додељени послови који су класификовани у исту групу послова по својој тежини, као и да на овим пословима, према речима самог осуђеног, може више да заради због више радних сати, те НПМ не може да тврди да је он премештајем на ове послове стављен у неповољнији положај, а због разговора са члановима тима НПМ. Ипак, чињеница да је он само пар дана након посете НПМ премештен са

физичких послова у кантини, где је радио више месеци без примедби на његов рад и понашање, на физичке послове на економији, те да НПМ није добио довољно уверљиве разлоге за његов премештај, нити су исти праћени образложеном документацијом, ствара **оправдану бојазан да до овога није дошло због потреба боље организације посла или успешнијег спровођења програма поступања према њему, већ да је могући разлог томе обраћање тиму НПМ.**

Имајући у виду значај који НПМ посвећује спречавању појаве било каквог вида одмазде према лицима лишеним слободе, запосленима у установама које посећује, као и свим осталим лицима која су имала контакт са НПМ, а у циљу превенције оваквог вида поступања у будућности, НПМ посебно напомиње да ниједно лице не сме сносити било какве последице због разговора са тимом НПМ током посете и очекује од руководства посећених установа да предузму све мере да до тога не дође.

12.

ПРЕПОРУКА

КПЗ Београд – Падинска Скела ће предузети мере како ниједно лице лишено слободе, запослени или било која друга особа не трпе било какву санкцију због саопштавања информација НПМ. Ово укључује јасну поруку управника заводским службеницима да ниједна особа не сме трпети било какве санкције или друге негативне последице због давања информација тиму НПМ, да овакво поступање неће бити толерисано и да ће бити предмет одговарајућих санкција.

РАЗЛОЗИ

Ниједан орган или службено лице не могу да наложе, примене, допусте или толеришу било коју санкцију против било ког лица или организације зато што су националном механизму за превенцију саопштили неку информацију, било истиниту или неистиниту, и ниједно такво лице или организација не смеју сносити неке друге консеквенце ни на који начин.²⁵

Ниједан затвореник, запослени или било која друга особа не смеју трпети било какве санкције због давања информација независном телу за вршење надзора.²⁶

Разлози за премештај на друге послове су предмет притужбе осуђеног, која је у првом степену одбијена као неоснована одлуком управника. Приликом друге посете НПМ, поступак по жалби против ове одлуке, у којој је осуђени поново истакао ове наводе, је био у току.

НПМ би желео да од Управе за извршење кривичних санкција добије копију одлуке о жалби у предмету бр. 116-06-206/2021-05.

²⁵ Опциони протокол уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака, чл. 21. ст. 1.

²⁶ Европска затворска правила, прав. 93.3.